

LANDSCHAPSPARK

Hart van Haspengouw

AMBITIES 2024 - 2048

APPELOGST © Johnny Cloesen

OUD FRUITSPOR © RLHV

STROOPFABRIEK © Els Wouters

LANDMARK ROMEINSE VILLA © Gilbert Engels

TUMULI IN GINGELOM © RLHV

ROMEINSE WEG © RLHV

ALDEN BIESEN © RLHV

KASTEEL TROCKAERT © Vildaphoto

AKKERLANDSCHAP IN HEKS © Luc Schreurs

AKKERLANDSCHAP IN DROOG HASPENGOUW © RLHV

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

SD1 VERSTERKEN VAN DE STRUCTURERENDE BEEKVALLEIEN EN VRUCHTBARE PLATEAUS VAN HET NATUURLIJK GLOOIEND HASPENGOUW

SD2 STIMULEREN EN PROMOTEN VAN DE KWALITEITSVOLLE LANDBOUW, FRUITTEELT EN CULINAIRE STREEKIDENTITEIT ALS HET TERROIR HASPENGOUW

SD3 BELEVINGSVOL ONTSLUITEN VAN DE GELAAGDE GESCHIEDENIS EN HET ERFGOED VAN HASPENGOUW

SD4 DE COULEUR LOCALE VAN HASPENGOUW LATEN FLOREREN DOOR HET SAMENBRENGEN EN ACTIVEREN VAN DE LOKALE GEMEENSCHAP

Het **Hart** van **Haspengouw** verbindt *landbouw en natuur*

Het **Hart** van **Haspengouw** laat mensen genieten van een *gezond landschap met streekproducten*

Het **Hart** van **Haspengouw** brengt de *geschiedenis tot leven*

Het **Hart** van **Haspengouw** verbindt *mensen*

MISSIE

Samen voor een **rijpend** en **rijkelijk** landschap waar elke **landschapsbouwer met een hart voor Haspengouw** ruimte krijgt om te **bloeien** en te **oogsten**.

KERNTAKEN

VERBINDEN

VERSTERKEN

VERSNELLEN

VORMEN

HASPENGOUWSE BOUWSTENEN

FRUIT

KASTELEN

ROMEINS

AKKERS

MERGEL

VALLEI

NATUUR

RELIGIEUS

SD1 VERSTERKEN VAN DE STRUCTURERENDE BEEKVALLEIEN EN VRUCHTBARE PLATEAUS VAN HET NATUURLIJK GLOOIEND HASPENGOUW

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

OD1.1
Ontwikkelen van robuuste aaneengesloten beekvalleien, van bron tot monding

OD1.2
Versterken van het groene netwerk in het cultuurlandschap

OD1.3
Inrichten van klimaatadaptieve sponslandschappen

OD1.4
Samenbrengen van betrokken actoren voor het versterken van het leefgebied van soorten in agrarisch gebied

Het Hart van Haspengouw verbindt *landbouw en natuur*

Diverse projectmatige acties in de streek tonen de kansen en de wil tot samenwerking tussen verschillende actoren. Haspengouw is klaar om de projectmatige acties om te zetten in **geïntegreerde en gebieds-dekkende realisaties** op het terrein. Hierbij bouwen we samen aan een **klimaatrobuust Haspengouw** met een veerkrachtige natuur als thuisbasis voor een rijke biodiversiteit als onderdeel van levend en productief landschap.

Zowel landbouwers, natuurverenigingen als private eigenaars spelen hierin een rol, **grote delen van de waardevolle natuur en bos bevinden zich immers in private handen en liggen zeer versnipperd**. Een doorgedreven afstemming en samenwerking tussen de verschillende landschapsbeheerders met respect voor elkaars aanpak en visies biedt hier de oplossing. Zo wordt er draagvlak gecreëerd om de uitdaging van de versnippering aan te gaan. Het landschapspark activeert het overleg tussen de sectoren en met de betrokken beheerders om te komen tot gedragen geïntegreerde beheerplannen.

Klimaatadaptatie vormt een uitdaging waar het landschap met gerichte herstellinggrepen en het juiste gebruik een oplossing kan betekenen. Het landgebruik moet opnieuw meer aansluiten bij het vroegere cultuurhistorisch gebruik van het landschap, zonder de productieve capaciteit op de helling te zetten. Dat kan door intelligent in te zetten op **robuuste natuur**, het evenwichtig verbinden van gefragmenteerde kleinere natuurgebieden en het versterken van natte natuur op de juiste plaatsen, rekening houdend met de verschillende vormen van natuur- en landbeheer.

Er wordt een gedragen groenblauw dooraderingsnet ontwikkeld en via een *nature based* aanpak wordt door middel van beekstructuurherstel het drainerend effect van beken verminderd. Werken aan een meer gezonde bodem verhoogt de veerkracht. Om natuur- en landbouwpercelen voldoende te bufferen, vormt de traditie van hagen en perceelsrandbegroeiing een uitstekende basis die verder uitgebreid kan worden. Extra

aandacht in dit verhaal verdienen ook de hoogstamboomgaarden en botanisch waardevolle graslanden, de visitekaartjes van de streek. Ze zijn niet alleen cultuurhistorisch enorm belangrijk, ze vormen ook kostbare biotopen voor tal van soorten, zoals eikelmuis, grauwe klauwier, kamsalamander, vleermuissoorten, ...

Openruimtecorridors en **groenblauwe aders** vormen kansen om onder meer de druk van fragmentatie op soortenrijkdom en habitatverlies te beperken. Naast blauwe aders en lijninfrastructuur zijn groene aders een specifiek onderdeel van het groenblauwe netwerk. Waar groene aders specifiek ontworpen worden in functie van migratie van dieren en planten, heeft het geheel van het groenblauwe netwerk een veel bredere, ook **maatschappelijke functie**.

De rol van landgoederen met hun vele dreven, parken, landerijen en bossen is op vele plaatsen een groen netwerk op zichzelf. De duurzame beheersvisies van deze multifunctionele gehelen worden voluit ondersteund om de toegevoegde waarde ervan in de toekomst te verzekeren.

Het versterken van een betere verweving van natuur en landbouw herstelt het ideale leefgebied voor de soorten die op het platteland voorkomen (ruraal) en meer specifiek de **aan landbouw verbonden soorten** waarvoor de **soortenbeschermingsprogramma's** in deze regio werden opgesteld. Een geïntegreerd soortenbeheer gedragen door de verschillende actoren van het platteland helpt de fauna.

Het vermijden van afspoelen van kostbare grond en water, in dit landschap een reëel gevaar omwille van de reliëfverschillen en de toename aan intense regenbuien en droogteperiodes, betekent een win-win voor alle partijen. **Sponslandschappen** worden ontwikkeld op die plaatsen waar vooral brongerichte maatregelen (*nature based solutions*) van belang zijn, ook buiten de valleien. Daarnaast bieden ontsnipperingsacties oplossingen voor knelpunten waar de groenblauwe verbindingen kruisen met grotere weginfrastructuren.

SD2 STIMULEREN EN PROMOTEN VAN DE KWALITEITSVOLLE LANDBOUW, FRUITTEELT EN CULINAIRE STREEKIDENTITEIT ALS HET TERROIR HASPENGOUW

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

OD2.1
Experimenteerimte voor en ondersteunen van traditionele grondgebonden teelten via klimaatbestendige en regeneratieve landbouwpraktijken

OD2.2
Valoriseren van het Haspengouws voedsellandschap als voedingsbodemp van hoogwaardige producten

OD2.3
Creëren en vermarkten van de meerwaarde voor landschap, natuur en biodiversiteit van lokale producten

Het Hart van Haspengouw laat mensen genieten van een *gezond landschap met streekproducten*

Haspengouw is een typisch voedsellandschap. Het **landbouwlandschap** is eigen aan de regio maar staat onder **economische druk** en krijgt meer en meer te maken met natuur- en klimaatuitdagingen en inname van de open ruimte. Met het label Landschapspark zullen bij uitstek familiale bedrijven, gericht op innovatie, vakmanschap en kwalitatieve producten ondersteund worden. Het label moet de (inter)nationale positie en uitstraling van de landbouw van Haspengouw helpen versterken. De focus ligt op een toekomstgerichte en competitieve, regeneratieve en klimaatrobuuste voedsellandschap met respect voor de Haspengouwse traditie en kennis.

Er bestaat al veel **landschapzorg** in Haspengouw, een traditie die lang teruggaat in de geschiedenis en nog steeds in stand gehouden wordt dankzij de streekfierheid van land-, tuin- en wijnbouwers en de samenwerking tussen plattelandsactoren. Samen wordt gewerkt aan een **gedragen toekomstplan** dat

inwoners, ondernemers en de beheerders van het platteland verleidt te werken aan de kwaliteiten van een **biodivers en leefbaar landschap**. De basis voor samenwerking is vertrouwen, dat behouden blijft door niet dwingend te werken. Zo kan worden ingezet op experimenteerruimtes waar van onderuit oplossingen worden uitgewerkt en aangebracht.

De vruchtbare bodem van Haspengouw is de basis voor een breed palet van **ondernemerschap** waar de producten van het terroir op het bord en in het glas gepresenteerd worden. Door het uitwerken van een kwaliteitslabel/brand voor lokale streekgebonden teelten en producten, kunnen we het **Haspengouwse terroir verder verbreden en verduurzamen**, met aandacht voor de korte ketenprincipes. Ook de landschapzorg van de Haspengouwse landbouwers wordt breder uitgedragen aan de hand van verbindende communicatie en marketing die de meerwaarde van deze landschapzorg erkent en in de markt zet.

GROOTLOON © RLHV

SD3 BELEVINGSVOL ONTSLUITEN VAN DE GELAAGDE GESCHIEDENIS EN HET ERFGOED VAN HASPENGOUW

KASTEEL VAN HEERS © Nick Claeskens

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

OD3.1

Uitbouwen van thematische en gelaagde onthaalplekken

OD3.2

Bezoekersstromen spreiden in tijd en ruimte

OD3.3

Uitdiepen van de landschapsbiografie met lokale actoren en vertalen naar belevingsvolle verhaallijnen

OD3.4

Behouden, versterken en ontsluiten van kenmerkend onroerend en cultureel Haspengouws erfgoed

OD3.5

Activeren en uitvoeren van nieuwe en bestaande onroerend erfgoedrichtplannen

Het Hart van Haspengouw brengt de *geschiedenis tot leven*

Het Haspengouwse verhaal en haar geschiedenis zitten verankerd in de **vruchtbare ondergrond**. Zowel de rijkdom aan erfgoed, landgoederen, natuur en bos als de landbouwtraditie staan rechtstreeks in verband met de weldadigheid van de bodem en het eeuwenlang beheer ervan door plattelandsactoren. Op het overgangsgebied tussen Droog en Vochtig-Haspengouw en ter hoogte van de valleien bevinden zich de grootste hoogteverschillen en dagzomen verschillende bodemlagen, wat voor een zeer afwisselend, gevarieerd landschapsbeeld zorgt. De geologie is daarnaast goed zichtbaar in de gebouwen van de regio, die **opgebouwd zijn uit materialen afkomstig uit de Haspengouwse bodem**. Eeuwenoude tradities en gebruiken houden alle verband met de vruchtbare grond. Een dynamisch verhaal dat verder ontwikkeld zal worden om de rijkdom van de regio in al haar aspecten te duiden, over de verschillende tijdslagen heen.

Haspengouw heeft het **grootste netwerk aan kerken, historische hoeses, kastelen en landgoederen met landerijen en parken** van Vlaanderen. De ambitie is niet alleen om hierop in te spelen door welbepaalde publieke sites met de bijhorende geschiedenis evenwichtig te ontsluiten maar ook om opnieuw leven te krijgen in het patrimonium en haar omgeving via een structurele samenwerking op vrijwillige basis met de private beheerders en erfgoedorganisaties in de streek. Er wordt ingezet op een **kwaliteitsversterking van het bebouwd en landschappelijk erfgoed**. Dit kan, bijvoorbeeld, door het op een verantwoorde manier restaureren van de gebouwen, het **creëren van nieuwe functies** die aansluiten bij de behoeften van de huidige samenleving of door het ontwikkelen van **educatieve programma's rondom het historisch patrimonium**. De **landschapsbiografie** biedt een stevige basis om het overkoepelende verhaal van Haspengouw en haar bewoners te ontrafelen.

De kasteeldomeinen en landgoederen bieden potentieel om ontwikkeld te worden tot **zelfbedruipende economische**

gehelen, passend in de Haspengouwse geschiedenis. Ze werken inspirerend en ondersteunend voor de opwaardering van het landschap en bepalen mee het verhaal. Om het Haspengouws verhaal te vervolledigen, dient ook voldoende aandacht te gaan naar het historische en actuele fruitlandschap. Het bloesemseizoen zorgt vandaag voor een overrompeling van toeristen, maar ook doorheen het jaar neemt de druk toe. Het Landschapspark zet in op een evenwichtige spreiding van de bezoekersstromen in tijd en ruimte, met aandacht voor fietsen en wandelen binnen de draagkracht van het gebied en met het nodige draagvlak bij de lokale actoren.

Relicten en verhalen uit verschillende tijdslagen worden verbonden door de **Romeinse Weg** en het **Fruitspoor**, die ontwikkeld worden als structurele dragers voor de **ontsluiting van betekenisvol toerisme**. Zes **bovenlokale thematische onthaalplekken** worden op strategische plaatsen ingericht, in Alken, Borgloon, Bilzen, Sint-Truiden, Heers en Tongeren. In elk van deze uitvalsbassissen worden de Haspengouwse verhaallijnen ontsloten en worden regionale, nationale en internationale bezoekersstromen in tijd en ruimte begeleid en gespreid.

KAPEL VAN HULSBERG © RLHV

SD4 DE COULEUR LOCALE VAN HASPENGOUW LATEN FLOREEREN DOOR HET SAMENBRENGEN EN ACTIVEREN VAN DE LOKALE GEMEENSCHAP

© RLHV

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

OD4.1

Het hart voor Haspengouw laten floreren bij de lokale gemeenschap

OD4.2

De Haspengouwse bouwstenen activeren in een bovenlokale kwaliteitskamer in functie van een kwalitatieve leefomgeving

OD4.3

Versterken van de leefbaarheid van de plattelandsdorpen

Het Hart van Haspengouw *verbindt mensen*

Het Haspengouws landschap wordt gevormd door de mens, in de eerste plaats door haar bewoners en beheerders. Noden en uitdagingen binnen onze huidige maatschappij leggen vaak een **druk op tradities en gebruiken** die ook een ruimtelijke uitwerking kennen. Daarnaast heerst er bezorgdheid over hoe **immaterieel erfgoed** in een snel veranderende wereld kan overleven. Een nauwe betrokkenheid van de **lokale gemeenschap** bij het Landschapspark moet draagvlak genereren om een duurzaam antwoord te bieden op heersende vraagstukken. Het Parkbureau zet daarom sterk in op haar lokale gemeenschap. Verschillende erfgoedgemeenschappen gingen hier al mee aan de slag.

Het Landschapspark biedt een unieke kans om de kennis over deze tradities te bundelen en te koppelen aan verhaallijnen. Hierbij wordt de authenticiteit van deze gemeenschap en haar landschap bewaakt zodat ze niet worden uitgehold en gecommmercialiseerd. Er wordt ingezet op het behoud en laten floreren van de vaak kleine **plattelandsgemeenschappen**. Om spookdorpen te vermijden worden **bezoeker, erfgoed én de lokale gemeenschap** met elkaar verbonden.

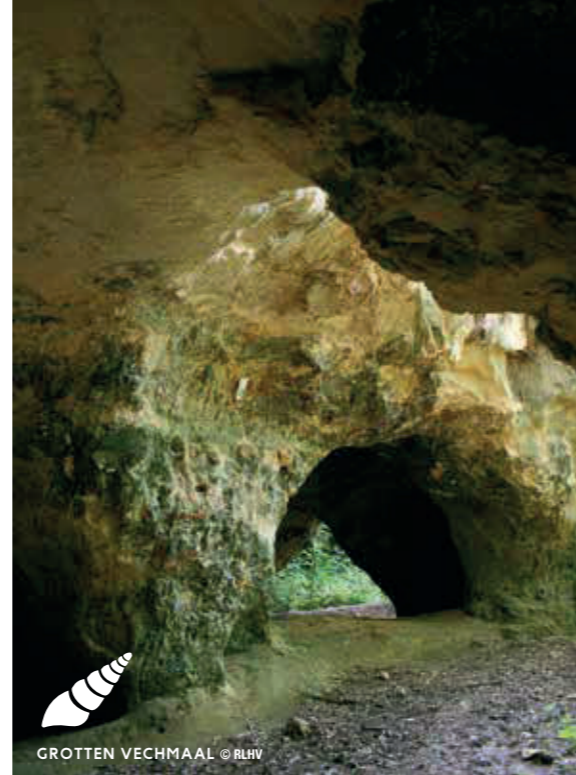
TUMULUS IN TONGEREN

DETAIL SINT-PIETERSKAPEL © RLHV

WATERBURCHT MILLEN © RLHV

GROTTEN VECHMAAL © RLHV

GRAUWE GORS © Vildaphoto

HOLLE WEG IN ENGELMANSHOVEN © RLHV

GEVLEKTE ORCHIS © Vildaphoto

HERMEANDERING © RLHV

HERKWINNING © Vildaphoto

DOORKIJKKERK BORGLOON © Noël Ryckmans Cuyx

KLUIS VAN VRIJHERN © RLHV

Samen voor een ***rijpend*** en ***rijkelijk***
landschap waar elke **landschapsbouwer**
met een hart voor Haspengouw
ruimte krijgt om te ***bloeien*** en te ***oogsten***.

CONTACT

REGIONAAL LANDSCHAP
HASPENGOUW EN VOEREN VZW

Daaleinestraat 2
3720 Kortesseem
T 011 31 38 98
info@rlhv.be
WWW.RLHV.BE

De meest actuele info over het landschapspark vind je op **WWW.HARTVANHASPENGOUW.BE**.

De kandidatuur voor het landschapspark **Hart van Haspengouw** kwam tot stand in samenwerking met overheden, Haspengouwse gemeenten, Provincie Limburg, natuurverenigingen, landbouworganisaties, erfgoedorganisaties, private landeigenaren, waterbeheerders, toeristische verenigingen en onderzoeksinstituten.

Deze kandidatuur tot erkenning als landschapspark wordt gesubsidieerd in het kader van de projectoproep **Landschapsparken**, in opdracht van de **Vlaamse Overheid**.

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaanderen
is open ruimte